

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
ВСЕУКРАЇНСЬКА СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ
ОБ'ЄДНАНЬ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУВГП»
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

НОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР З ОГЛЯДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
ВСЕУКРАЇНСЬКА СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ
ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУВГП»
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

НОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР З ОГЛЯДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю

*Перелік наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки у 2022 році
(Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства
освіти і науки України від 06.09.2021 р. №22.1/10-2018)*

*Рівне-Чернівці
16.03.2023*

Науково-практична конференція з міжнародною участю проводиться в межах Всеукраїнської наради голів обласних методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі відповідно до Листа Міністерства освіти і науки України, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 06.09.2021 р. №22.1/10-2018.

Рекомендовано методичною радою Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський технічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування» (протокол №3 від 25.05.2023).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Юрій САФОНОВ – заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», доктор економічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, заслужений діяч науки і техніки.

Микола ХОМЕНКО – заступник директора ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти», кандидат педагогічних наук.

Тетяна АНТОНЮК – голова Всеукраїнської спілки обласних (міських) методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі, заслужений працівник освіти України, викладач-методист Чернівецького індустріального фахового коледжу.

Іван ХОМ'ЯК – доктор педагогічних наук, професор катедри української мови та літератури Національного університету «Острозька академія», академік Академії наук вищої школи України.

Олена КУЛЬБАБСЬКА – доктор філологічних наук, професор катедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Олена МАЛЕНКО – доктор філологічних наук, професор, завідувач катедри українознавства і лінгводидактики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Олена ЗЕЛІНСЬКА – голова ОМО викладачів української мови та літератури закладів фахової передвищої освіти Рівненської області, викладач-методист ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП».

Алла КАБАНЕНКО – викладач-методист ВСП «Київський фаховий коледж комп'ютерних технологій та економіки Національного авіаційного університету».

Новий науково-освітній простір з огляду підвищення якості підготовки фахівців у закладах вищої та фахової передвищої освіти: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Рівне – Чернівці, 16 березня 2023 р. 302 с.).

Збірник містить тези учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, запланованої в межах Всеукраїнської наради голів обласних методичних об'єднань викладачів української філології закладів фахової передвищої освіти та провідних фахівців галузі, що відбулася 16 березня 2023 р. на базі Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський технічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування».

Збірник розрахований на вчених, викладачів, здобувачів вищої освіти й широкий читачський загал.

Автори несуть повну відповідальність за достовірність викладу матеріалів тез.

ЗМІСТ

1. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ	15
2. РОБОЧИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ	16
3. НАРАДА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗИ	17
Тетяна АНТОНЮК	18
ЗВІТ ПРО РОБОТУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ГОЛІВ ОБЛАСНИХ МЕТОДИЧНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПРОВІДНИХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗИ	
4. ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	
Микола ХОМЕНКО	21
ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА. ГАРМОНІЗАЦІЯ РИНКУ ОСВІТЯНСЬКИХ ПОСЛУГ ТА РИНКУ ПРАЦІ	
Наталія СОВТИС	27
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ВПЛИВИ	
Іван ХОМ'ЯК	32
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ МОВЛЕННЯ В АСПЕКТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ	
Олена МАЛЕНКО	34
ГНУЧКІ НАВИЧКИ (SOFT SKILLS) У СИСТЕМІ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ВИЩОЇ/ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.	
Світлана ЛЕНСЬКА	38
ЗАХОДИ З РОБОТИ АКАДЕМІЧНО ДОБРОЧЕСНОГО СЕРЕДОВИЩА В ПНПУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА	
Ірина КОЧАН	41
ФЕМІНІТИВИ У ФАХОВОМУ МОВЛЕННІ	
Фелікс ШТЕЙНБУК, Юлія ГОРДІЄНКО	45
ЛІТЕРАТУРА І ВІЙНА: ОСВІТНІЙ КОНТЕКСТ	
Олена КУЛЬБАБСЬКА	48
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРАНТІВ- ФІЛОЛОГІВ: ЛИШЕ ЗАСІБ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ УСПІШНОСТІ?	
Ніна ДАНИЛЮК	52
СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДНИКА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	

Ольга ДЕРКАЧОВА	55
ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІТЕРАТУРА ТА ІНКЛЮЗІЯ»	
Тетяна КОСМЕДА	58
НОВА СВІДОМІСТЬ «ПАНДЕМІЧНОЇ ЕПОХИ»: ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМУНІКАЦІЇ І МОВОМИСЛЕННЯ	
Валентина ВІТЮК	62
ПРАВОПИСНЕ ПОРТФОЛІО ЯК ІНДИКАТОР ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ	
Наталія ШУЛЬЖУК	68
ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА	
Олена МУСЛІЄНКО	74
ІНТЕГРОВАННИЙ КУРС МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ: ПЕРСПЕКТИВИ, ВИКЛИКИ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	
Віталій МАКСИМЧУК	78
ВЕБРЕДАГУВАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФІЛОЛОГА	

СЕКЦІЯ 1. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ІННОВАТИКИ

Євгенія МАРКОВА, Кетеван КАРДАВА	81
МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО НЕФОРМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ	
Ірина МИХАЙЛЕНКО	83
ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	
Світлана РОЗМАРИЦЯ	87
ГУМАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	
Мирослава СОСНОВА	90
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	
Оксана СТЕПАНЮК	93
ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ – ПРОФЕСІОНАЛА	

Любов ТАБОРОВЕЦЬ	96
АСПЕКТИ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОСТІ МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ – МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	
Наталія ЦИКАЛЮК	100
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ІННОВАТИКИ	

СЕКЦІЯ 2. МОДЕРНІЗАЦІЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ

Тетяна БОЙЧУК	102
МОВНОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	
Мирослава ГЛУЩЕНКО	105
ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖІ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ	
Катерина ГЛЯНЕНКО	109
ЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»	
Леся ЗЛАТІВ	111
ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФСПРЯМУВАННЯМ У ВЗО	
Тетяна КОВАЛЬ	117
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦЯ ГАЛУЗІ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	
Олена ЛЕБІДЬ	120
РОЛЬ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	
Олена ЛЕВШУНОВА	124
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТ-КАРТ НА ЗАНЯТТЯХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІ	
Ольга ЛІТВІНЮК	127
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ З ТУРИЗМУ	

Світлана МЕЛЬНИЧЕНКО	129
ТРАНСФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ТА ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ	
Віта МИЛАЦЬКА	133
КЕЙС ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ОСОБЛИВОСТІ, ПОРАДИ, УСПІШНІ ПРИКЛАДИ	
Лариса МІЩИРІКОВА	136
СУЧАСНА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ	
Світлана ПОДОЛЮК	139
МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТОРІТЕЛІНГУ В КОНТЕКСТІ НУШ	
Анна САНОЯН	142
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	
Ольга СИТОР	146
ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ	
Людмила СМАРЧЕВСЬКА	150
ФОРМУВАННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	
Наталія СТОЛЯР	154
ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	
Наталія ШКРЕБЕЦЬ	156
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ	
Володимир ШУМЛЯНСЬКИЙ, Надія ШУМЛЯНСЬКА	159
ВПЛИВ ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	
Василь ЯВТУШЕНКО, Наталія ЯВТУШЕНКО	162
КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ НА ЗАСАДАХ ПРИНЦИПІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ	

**СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ
ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ**

Тамара БАБІЙЧУК ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ЗАНЯТЬ З ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ	164
Надія БРЕЗИЦЬКА, Людмила АВДІКОВСЬКА АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ	168
Катерина ВАСИЛЬЄВА ПОЕТИКА ДУМИ «ІЛЛЕЙКО, З БОГА ТУРЕЙКО» ОЛЕКСИ РІЗНИКІВА	171
Майя ДЗЮБА УКРАЇНСЬКИЙ ЕКОНІМІЧНИЙ ТЕРМІН У МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ	174
Олена ЗЕЛІНСЬКА МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	177
Людмила КИЦАК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМОЇ ОСОБИСТОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦОЇ ОСВІТИ	181
Оксана КОВТУН АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	183
Валентина ЛОБКО-ЛОБАНОВСЬКА РІДНА МОВА – ЦЕ ЄВРОПЕЙСЬКА ЦІННІСТЬ	187
Тетяна ЛОЗОВСЬКА, Тетяна ШАБАНОВА СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕКСТІВ НАУКОВОГО ТА ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕХНОЛОГІЯ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ»	190
Ніна ПАВЛЕНКО АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ – ВИПУСКНИКА КОЛЕДЖУ	193
Ольга САРДИГА МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВІДЛІКУ ЧАСУ В	196

ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЛІНИ КОСТЕНКО Соломія УШНЕВИЧ	199
ЛІТЕРАТУРНІ ІННОВАЦІЇ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ Ангеліна ХОМУЛА	203
ПІДНЕСЕННЯ ПРЕСТИЖУ ЛІТЕРАТУРИ РІДНОГО КРАЮ ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНО НАЛАШТОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ Світлана ЧЕРНІКОВА	206
СПРИЯННЯ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ, ДУХОВНОГО ЗБАГАЧЕННЯ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ СТУДЕНТІВ ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ Наталія ШАТІЛОВА	213
ФОРМУЛИ ВВІЧЛИВОСТІ ЯК СКЛАДНИК МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ Валентина ЮЩЕНКО, Олена ПОПРУЖНА	216
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	

СЕКЦІЯ №4. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Оксана ВІНТОНЯК, Ганна ЗВАРИЧ	220
УДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ Віра ДЕКЕР	224
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ Антоніна ДУДЧЕНКО	227
РОЛЬ ОБЛАСНОГО МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГА	

Тетяна ЖДАНЮК, Вікторія КУЛАКІВСЬКА УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ І ТЕХНОЛОГІЧНИХ ФОРМ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	230
Валентина ІСАКОВА ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ: СУТНІСТЬ І ПЕРЕВАГИ У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	235
Оксана КИЗИМЕНКО ПОМІЧНИК НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ – БЛОГ, ЮТУБ, СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ	239
Ганна КІСВЕЦЬ ФОРМУВАННЯ ЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	242
Олена КОЗЛОВА BLENDED LEARNING AS A WAY OF FORMING OF THE TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCE	245
Марина КОНСТАНТИНОВА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	247
Оксана КУХОЦЬКА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	249
Ольга ЛЕОНОВА ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОЛЕДЖІ	252
Людмила МИХИДА, Тетяна ЛІПСЬКА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	256
Людмила НАЗАРЕНКО ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ВИКЛАДАЧА ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ	259
Олена ПЄХОТА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	262

Ірина ПУНДИК ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	267
Мирослава СОРОКА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА-СЛОВЕСНИКА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	271
Валентина СОСНОВА, Оксана КУЦЕВОЛ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)» ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	275
Ольга СТРИЖАКОВСЬКА, Людмила УКРАЇНЕЦЬ ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ	278
Тетяна ТАРГОНІЙ ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОДНА ІЗ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА	281
Людмила ТКАЧУК ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ	283
Неля ШЕРУДА ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	287
Тамара ЯКОВЕНКО ПЕДАГОГІЧНА СПІВПРАЦЯ ВИКЛАДАЧА-ФІЛОЛОГА ЗІ СТУДЕНТАМИ В ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	293

http://www.coe.int/t/dg4/education/elp/elpreg/Source/Publications/ELPguide_teacherstrainers_EN.pdf> (дата звернення: 22.02.2023).

4. O'Malley, J. Michael, Valdez Pierce. Authentic assessment for English language learners. *Practical approaches for teachers*. Longman, 1996. 268 p. (дата звернення: 22.02.2023).

5. Oliinyk T. Portfolio for Young Learners: Objectives, Structure and Types. Reaching out to Children: All-Ukrainian scientific and practical conference. Conference abstracts. Horlivka: Publishing House of Horlivka State Pedagogical Institute of Foreign Languages, 2005. P. 47–49.

6. Paulson R, Meyer A. What makes a portfolio a portfolio? *Educational Leadership*. 1991. 48 (5). P. 60–63 (дата звернення: 22.02.2023).

Наталія ШУЛЬЖУК,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри стилістики та культури української мови РДГУ,
n_shulzhur@i.ua

ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

Анотація. У повідомленні акцентовано увагу на екологічному векторі лінгвістичних досліджень, що актуалізувався у зв'язку із потребою відновлення екологічного балансу у сфері мовленнєвої комунікації. Автор обґрунтовує доцільність вивчення мови через посередництво емоцій людини та виокремлення екологічного складника професійної комунікативної компетенції викладача-філолога. Удосконалення практики мовленнєвого спілкування автор пов'язує із емотивно здоровим мовленням, послабленням рівня експресивізації комунікативного простору мовної особистості, яка за допомогою мови транслює емотивно коректні смисли.

Ключові слова: мовна особистість, комунікативна компетенція, дискурсивна компетенція, емоції, емотивна лінгвоєкологія, емотивно здорове мовлення, мовленнєве насилля, мовленнєва агресія, мовленнєва маніпуляція.

Постановка проблеми. «Гуманізація мовознавства» [9] наприкінці ХХ ст. визначила актуальні вектори лінгвістичних досліджень у контексті когнітивно-дискурсивної наукової парадигми, однією з базових настанов якої є лінгвістичний експансіонізм. Останній визначив різноаспектне вивчення мовної особистості, успішність соціалізації якої значною мірою залежить від здатності до ефективної

комунікації. Саме тому з-поміж загальних компетенцій будь-якої освітньо-професійної програми у ЗВО пріоритетною визначена комунікативна.

Процес формування мовної особистості, здатної до ефективної комунікації, не одне десятиліття перебуває у центрі уваги науковців: її рівневу структуру схарактеризував Ю. Караулов [6], шляхи формування мовної особистості педагога закладено в концепцію мовної освіти в Україні [3], мовна особистість філолога – предмет наукових пошуків таких учених, як Л. Паламар, О. Головенко, Т. Симоненко, Л. Стасів, Н. Янчук, В. Мельничайко, Н. Остапенко, О. Семенов, М. Пентилюк та ін. Професійні вимоги до вчителя-філолога сформулювала О. Семенов [13]. Однак викінченої інтерпретації визначена проблема і досі не набула, тому залишається актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання проблеми. Структура комунікативної компетенції (мовна, мовленнєва, предметна, прагматична), представлена у «Словнику-довіднику з української лінгводидактики» [17, с. 70], дозволяє констатувати, що наявність знань з мови – лише базовий компонент, який дозволяє комунікантові будувати тексти, реалізуючи свої наміри в конкретній мовленнєвій ситуації. Зауважимо, що останнім часом поняття «текст» пов’язують із поняттями «дискурс», «дискурсивне мовлення», які уточнюють суть процесу спілкування. Дискурс витлумачують як текст у сукупності з прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками. Тому й мовленнєве спілкування сьогодні розглядають як дискурсивне мовлення (праці Н. Арутюнової, Ф. Бацевича, Є. Бенвеніста, О. Селіванової, О. Сиротіної та ін.), а структуру комунікативної компетентності доповнюють дискурсивною компетенцією, яку О. Кучерява інтерпретує як «здатність мовної особистості будувати і сприймати цілісні дискурси різних типів (усні і писемні) відповідно до комунікативного наміру в межах конкретної ситуації спілкування з урахуванням специфіки їх семантико-прагматичної і граматичної організації на макро- і мікрорівні та взаємозв’язку екстралінгвістичних і лінгвістичних компонентів» [10, с. 256]. Дослідниця виокремлює такі дискурсивні вміння, як-от: аналізувати ситуацію мовлення та її компоненти; враховувати контекст комунікативної взаємодії; проектувати спілкування, визначаючи модель побудови дискурсу і мовні засоби її реалізації; виділяти лінгвістичні й екстралінгвістичні параметри дискурсу; встановлювати й усвідомлювати зв’язок мовних засобів з екстралінгвістичними аспектами комунікації. Щодо останнього, то «надмірна емоційність сучасного інформаційного простору й інтенсифікація соціальної напруги» [19, с. 93] дозволяють акцентувати увагу вчених на вивченні

емоційних смислів, які транслює людина за допомогою мови. Тому важливим компонентом професійної комунікативної компетентності викладача-філолога, який формуватиме мовну особистість студента, вважаємо емоційно-ціннісний. Чи дає сучасна лінгвістика наукове підґрунтя для розв'язання цієї важливої лінгводидактичної проблеми?

Мета повідомлення – обґрунтувати доцільність формування професійної комунікативної компетентності викладача-філолога на емоційно-ціннісних засадах у контексті проблематики емотивної лінгвоекології.

Виклад основного матеріалу. Потреба відновлення екологічного балансу у сфері мовленнєвої комунікації в суспільстві актуалізувала екоцентричний підхід до досліджень у багатьох наукових парадигмах (екопсихологія, екопедагогіка, еколінгвістика, емотивна лінгвоекологія та ін.) і загострила увагу вчених на комплексних проблемах, які мовознавство розв'язує спільно із такими суміжними галузями, як соціолінгвістика, психолінгвістика, комунікативна лінгвістика, прагмалінгвістика, лінгвістична семантика та ін. Не випадково, що саме психолог (адже емоція – передусім категорія психологічна) О. Леонтьєв, помітивши загальну тенденцію проникнення «за» мову у розкритті сутнісних характеристик діяльності людини загалом, і мовленнєвої діяльності зокрема, висловив міркування про те, що необхідно зосередитися не стільки на вивченні мови, скільки на вивченні людини, яка говорить [11].

Питання про екологізацію лінгвістики порушує чимало науковців [12; 14; 15; 19; 20]. На думку професора О. Сковороднікова, «екологія мови – це такий напрям лінгвістичної теорії й практики, який, з одного боку, пов'язаний з вивченням факторів, що негативно впливають на розвиток й використання мови, а з іншого – з винайденням шляхів і способів збагачення мови й удосконалення практики мовленнєвого спілкування» [15, с. 105]. Предмет перспективної галузі знань науковець пов'язує із мовною і мовленнєвою деградацією та мовною і мовленнєвою реабілітацією [14, с. 69]. В. Шаховський переконливо доводить, що неправильне використання мови може руйнувати і саму мову, і здоров'я комунікантів [20]. Очевидно, тому науковці й порушують питання про необхідність формування екологічної компетенції мовця.

Екоцентричний вектор, що уможливив вивчення мови через посередництво емоцій людини, сприяв формуванню й стрімкому розвитку емотивної лінгвоекології, об'єкт вивчення якої – емотивно здорове мовлення. Зауважимо, що мовна освіта як у ЗЗСО, так і у ЗВО зорієнтована на те, щоб дати комунікантам базові знання з мови, тому поза увагою нерідко залишаються функції та прагматичний потенціал

мовних одиниць, а також потенційні емоціогенні ризики, які вони можуть активізувати в актах комунікації. Уміння породжувати «емотивно коректні тексти та здатність адекватно сприймати особистісні, емоційні доміанти чужих текстів як відображення інших концептосфер та інших культур» [7, с. 25], що є критерієм сформованості емотивної екологічної компетенції мовної особистості, на жаль, не передбачені ні шкільною програмою з української мови, ні програмою провідного лінгвістичного курсу для здобувачів вищої освіти філологічних спеціальностей «Сучасна українська літературна мова». Зрозуміло, що такий підхід до вивчення мови ігнорує складники екологічного спілкування, які регулюють рівень експлікації емоцій під час мовленнєвої взаємодії партнерів. Очевидно, тому Н. Колосова наполягає на виокремленні дидактичної функції емотивної лінгвоекології [7]. Екологічне спілкування дослідниця пов'язує із такими параметрами, як ввічливість, толерантність, повага, стримування негативних емоцій, позитивне оцінювання адресата і його мовлення, рівні комунікативні права, пропонуючи формулу екологічності – щира доброзичливість в етичній вербальній упаковці. Йдеться про емоційний інтелект, регулятором якого є позитивні емоції мовця.

Усвідомлюючи, що мова/мовлення – потужний інструмент впливу на свідомість людини, учені розмежовують істинну етичність спілкування та неекологічне спілкування у «пристойній» упаковці (термін С. Іонової [5]). Йдеться про мовленнєвий вплив, що може бути як позитивним, так і негативним. Останній «вписується» у проблематику еколінгвістики, яка вивчає «брудні» мовленнєві технології впливу на свідомість людей.

Сучасні мовознавці для опису мовленнєвої поведінки послуговуються й такими поняттями комунікативної лінгвістики, як «комунікативна стратегія», «комунікативна тактика», «комунікативна кооперація», «комунікативний конфлікт», «комунікативне суперництво», «комунікативне пристосування» та ін. Вони усебічно схарактеризували стратегію кооперації (співробітництва), коли співбесідники намагаються знайти компромісне розв'язання проблеми, стратегію мовного домінування, спрямовану на злам емоційного, інтелектуального й поведінкового спротиву адресата, стратегію протистояння словесному впливу, якою послуговуються, коли не поділяють думку співрозмовника [1].

Будь-яка комунікативна стратегія чи тактика пов'язана з емоцією як вагомим чинником мовленнєвого впливу, позитивного чи негативного. Мовленнєве насилля – результат негативного впливу, що може виявлятися експліцитно чи імпліцитно. У першому випадку реалізується мовленнєва агресія, у другому – мовленнєва маніпуляція.

Мовленнєвий вплив (і мовні стратегії маніпуляції зокрема) – актуальний напрям лінгвістичних досліджень [2; 4; 18; 19]. Й. Стернін мовленнєвий вплив вважає ефективним, якщо виконуються дві умови – досягаються поставлені завдання і зберігається рівновага між учасниками спілкування [18]. Отже, принциповим є спосіб, у який мовець досягає поставленої мети у процесі комунікативної взаємодії.

Еколінгвістика мовне насилля кваліфікує як форму мовленнєвої поведінки, що негативно впливає на комунікативну взаємодію людей, оскільки «неаргументований відкритий або прихований (латентний) вербальний вплив на адресата, мета якого – зміна його особистісних установок (ментальних, ідеологічних, оцінних та ін.)» [16, с. 2], спрямований на деструкцію мовної особистості.

Г. Копніна зосередила увагу на таких прийомах мовленнєвого насилля, як «навішуванні ярликів» та використання дискредитаційних пресупозицій [8]. Обидва є виявом мовленнєвої поведінки, мотивованої агресивним станом мовця, його бажанням висловити неприязнь, ворожість, а нерідко – й принизити честь і гідність співрозмовника. Принагідно зауважимо, що внутрішній агресивний світ (він і формує відповідні стереотипи) в особистості народжується під впливом соціальних факторів, визначальними з-поміж яких є сім'я, школа, ЗВО, позашкільний навчальний (чи виховний) заклад та ін.

Що ж стає причиною неоднозначної інтерпретації мовного знака у процесі комунікативної взаємодії? Це його гнучкість і широка смислова валентність, що сприяють його наповненню різним змістом, внаслідок чого обсяг змісту знака як одиниці мови і як одиниці мовлення не завжди збігається. Такі властивості мовного знака зумовлюють його конфліктогенний потенціал, для реалізації якого потрібен механізм, який приводить його в дію. Таким механізмом є мовлення, де «віртуальний мовний знак» актуалізує своє реальне значення (виявляє свої конфліктопровокаційні властивості), що й створює основу для можливих комунікативних конфліктів. Тому кваліфікувати будь-яке висловлювання щодо прояву у ньому агресії можливо лише у контексті конкретної мовленнєвої ситуації, коли «аналізуємо конкретні умови спілкування: місце, час, склад учасників, їх наміри та взаємини» [21, с. 11].

Висновки. Екологічний аспект лінгвістичних досліджень актуалізувався у зв'язку із потребою відновлення екологічного балансу у сфері мовленнєвої комунікації в суспільстві. Він уможливив вивчення мови через посередництво емоцій людини та виокремлення екологічного складника професійної комунікативної компетенції викладача-філолога. Удосконалення практики мовленнєвого спілкування учені-лінгвісти пов'язують із емотивно здоровим мовленням,

послабленням рівня експресивізації комунікативного простору й гармонізацією життєдіяльності мовної особистості, яка за допомогою мови транслює емотивно коректні смисли. Це узгоджується із дидактичною функцією емотивної лінгвоєкології.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.

2. Быкова О. Н. Языковое манипулирование. *Теоретические и прикладные аспекты речевого общения* : Вестник Российской риторической ассоциации. Красноярск, 1999. Вып. 1(8). С. 99–103.

3. Єрмоленко С., Мацько Л. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови. *Дивослово*. 1994. № 7. С. 28–30.

4. Енина Л. В. Речевая агрессия и речевая толерантность в средствах массовой информации. *Российская пресса в поликультурном обществе: толерантность и мультикультурализм как ориентиры профессионального поведения* : материалы исследований и научно-практической конференции. Москва, 2002. С. 104–110.

5. Ионова С. В. Неэкологичное общение в «приличной» упаковке. *Человек в коммуникации: от категоризации эмоций к эмотивной лингвистике* : сб. науч. трудов. Волгоград : Волгогр. научн. изд-во, 2013. С. 323–332.

6. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва : Наука, 1987. 363 с.

7. Колосова Н. Г. Экологическая функция эмоций. *Грани познания* : электрон. научно-образоват. журнал ВГСПУ. 2015. № 1(35). Февраль С. 22–28. URL: www.grani.vspu.ru.

8. Копнина Г. А. Речевое манипулирование : учеб. пособ. Москва : Наука, 2007. 176 с.

9. Кочерган М. П. Стан і перспективи сучасного мовознавства. *Вісник Київського лінгвістичного університету*. 2003. Т. 6. № 1. С. 5–18.

10. Кучерява О. Система роботи з формування дискурсивної компетенції у сфері писемної комунікації. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2010. Вип. 50. С. 254–261.

11. Леонтьев А. А. Деятельность, сознание, личность. Москва : Политиздат, 1975. 304 с.

12. Никонов А., Бианки А. Экология языка – информация к размышлению. 2011. URL: <http://refdb.ru/look/2099107.html>

13. Семенов О. Мовно-методичний курс для магістрантів: здобутки і проблеми зарубіжної та української вищої школи. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2001. № 1. С. 62–72.

14. Сковородников А. П. Лингвистическая экология: проблемы становления. *Научные доклады высшей школы. Филологические науки*.

1996. № 2. С. 64–69.

15. Сковородников А. П. Об экологии русского языка. *Филологические науки*. 1992. № 5–6. С. 104–111.

16. Сковородников А. П. Языковое насилие в современной российской прессе. *Университетская жизнь*. 1996. 12 февраля. С. 2.

17. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / за ред. М. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2003. 149 с.

18. Стернин И. А. О понятии эффективного общения. *Преподавание культуры общения в средней школе*. Воронеж, 1995. С. 5–9.

19. Троц Е. В. Экологическая лингвистика в кругу гуманитарных наук. *Studia philologica*. 2013. Вып. 2. С. 91–94.

20. Шаховский В. И., Цой А. И. Речевой перебив как маркер неэкологичной бизнес- коммуникации. *Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin)*. 2012. № 10 (125). С. 145–150.

21. Щербинина Ю. В. Русский язык. Речевая агрессия и пути ее преодоления : учеб. пособ. Москва : Наука, 2004. 224 с.

Олена МУСЛІЄНКО,

кандидат філологічних наук, доцент

катедри української літератури та журналістики
імені проф. Леоніда Ушкалова Харківського національного
педагогічного університету імені Г.С. Сковороди,

ev.muslienko@gmail.com

ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ: ПЕРСПЕКТИВИ, ВИКЛИКИ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Анотація. У запропонованій роботі містяться міркування про перспективи, виклики та методичні проблеми інтеграції шкільних курсів мови та літератури.

Ключові слова: інтегрований курс мови й літератур/и, модельні програми, підготовка фахівців.

Актуальний запит сучасної освіти артикульований досить чітко й прагматично: “за яких умов учні досягають максимальних результатів у навчанні та отримують навички, потрібні їм у реальному житті?” [1]. Необхідність трансформації освіти вимагає зміни її ключових кодів та смислових центрів, які й визначають стратегію дій. Одним із таких рішень у проєкті НУШ є інтеграція шкільних предметів української літератури та зарубіжної літератури в єдиний предмет «Література», об’єднання фізики, хімії, географії та біології у предмет «Природничі науки» («Природознавство» у 1-6 класах, та у 10-12 класах

**НОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР
З ОГЛЯДУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ
ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю (електронне видання)*

